

Til lovforslag nr. L 45. Betænkning afgivet af Sundhedsudvalget den 29. november 2000

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende

(Forbud mod rygning i folkeskolen og ungdomsskolen, ungdomskostskoler, dag- og klubtilbud, fritidsklubber, døgninstitutioner m.v. for børn og unge samt indførelse af rygepolitik på selvejende uddannelsesinstitutioner)

[af sundhedsministeren (Sonja Mikkelsen)]

1. Indringsforslag

Der er af sundhedsministeren stillet et ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 11. oktober 2000 og var til 1. behandling den 26. oktober 2000. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Sundhedsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i tre møder.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Grøn Kultur Danmark,
Landsforeningen Ungdomsringen,
Trine Schmidt Nielsen, Højbjerg,
Socialpædagogernes Landsforbund og
Grethe Szymanski.

Deputationer

Endvidere har Landsforeningen Ungdomsringen mundtligt over for udvalget redegjort for sin holdning til lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 5 spørgsmål til sundhedsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. To af udvalgets spørgsmål og sundhedsministerens svar herpå samt en henvendelse fra Socialpædagogernes Landsforbund er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (S (med undtagelse af Anne-Marie Meldgaard), KF, SF, DF, CD og RV) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af ministeren stillede ændringsforslag.

Socialistisk Folkeparti skal i den forbindelse særligt bemærke, at det af ministeren stillede ændringsforslag bør forstås således, at det er den unges behov og de dermed afledte pædagogiske hensyn, der er det afgørende ved fastlæggelse af en rygepolitik på døgninstitutioner o.lign. I den forbindelse skal man være opmærksom på, at der er tale om de unges hjem.

Socialistisk Folkeparti skal endvidere bemærke, at man går ud fra, at den vejledning, der skal udarbejdes som følge af denne lov, udarbejdes i et nært samarbejde med Socialministeriet og de organisationer, der sædvanligvis er involveret, når det drejer sig om behandling af unge.

Et *mindretal* i udvalget (V) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Venstre har den opfattelse, at rygning har mange skadelige virkninger, og at passiv rygning er skadelig. Der findes solid dokumentation for begge påstande. Det er derfor meget fornuftigt at gøre alt, hvad man kan, for at forebygge, at børn begynder at ryge i skolen. Men Venstre mener også, at der er grænser for, hvor meget der skal lovgives om. Og her er grænsen efter Venstres opfattelse. Venstre mener ikke, at Folketinget skal lovgive om rygning i folkeskolen, ungdomsskolen og fritidsklubber. Det må først og fremmest være op til de enkelte ledere og bestyrelser af skoler og klubber at træffe beslutning om, hvorvidt der skal indføres rygeforbud på den enkelte skole. Venstre mener, at der skal være plads til både rygere og ikkerygere. De bør tage et venligt hensyn til hinanden.

Et *andet mindretal* i udvalget (EL) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan stemme for det af ministeren stillede ændringsforslag.

Det er Enhedslistens opfattelse, at rygning er et af vore største sundhedsproblemer, og det er et særligt problem, når unge begynder at ryge. Derfor er Enhedslisten enig i hensigten med dette lovforslag. Men Enhedslisten vil godt sætte spørgsmålstegn ved, om et forbud i folkeskolen rettet mod eleverne også er den rigtige metode.

Enhedslisten har som andre partier en diskussion om emnet, men den overvejende stemning er, at et forbud ikke er den rigtige metode.

Mange husker egen skoletid, da det var forbudt at ryge. Det hindrede overhovedet ikke rygning. Enhedslisten tror, at enten forlader eleverne skolen i frikvartererne og kommer måske for sent til næste time, eller de ryger på toilettet.

Enhedslisten er også bange for, at rygning kan gå hen og blive en del af det opgør mod autoriteterne, som jo ligger i alle unge. Man kan også risikere, at det bliver en sovepude: Nu er det problem løst. Det er det ikke og måske tværtom.

Enhedslisten foreslår, at det skal være en ret for alle mennesker, at de kan færdes i røgfri miljøer, og især skal børn, som ikke færdes frit, selvfølgelig være sikre på, at dér, hvor de er påbudt at være, er der ikke røg. Enhedslisten mener, at alle skoler og institutioner skal have en rygepolitik, som diskuteres demokratisk og vedtages demokratisk med deltagelse af elever, forældre og lærere hele vejen igennem, også for på den måde at skabe opbakning om en sådan rygepolitik. Enhedslisten tror, det er meget mere ef-

fektivt at gå den vej gennem diskussion og lokal beslutning, end det er med et påbud fra oven.

Desuden skal der gives penge til afvænnings, herunder til en særlig indsats for hurtigst muligt at få fat i de børn, der begynder at ryge, med henblik på at sætte ind med afvænnings.

Endelig skal man huske, at det også drejer sig om at bekæmpe rygningen generelt. Tobaksreklamer, som jo også og måske ikke mindst appellerer til unge mennesker, skal hurtigst muligt forbydes. Tilsætningsstoffer, som øger afhængigheden og gør det nemmere at begynde at ryge, skal forbydes. Tobaksindustrien er jo snedig. Den ved godt, at den første smøg gør ondt i halsen, og derfor tilsættes stoffer, der gør, at det ikke gør så ondt.

Et *tredje mindretal* i udvalget (KRF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret* og vil stemme imod det stillede ændringsforslag.

Et *fjerde mindretal* i udvalget (Anne-Marie Meldgaard, S) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan stemme for det af ministeren stillede ændringsforslag.

Frihed 2000 var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af *sundhedsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af V og KRF).

Til § 1

1) Den under *nr. 1* foreslåede § 2 b affattes således:

»§ 2 b. Tobaksrygning er ikke tilladt for børn i kommunale dag- og klubtilbud, døgninstitutioner og lignende institutioner for børn, hvor den største del af børnene er i 13–14 års alderen og nedefter.

Stk. 2. For andre personer kan tobaksrygning i de i stk. 1 nævnte institutioner og lignende tillades af kommunalbestyrelsen og amtsrådet i lokaler, hvor andre ikke ufrivilligt udsættes for

passiv rygning, og som ikke er bestemt til at blive benyttet af børnene.

Stk. 3. Tobaksrygning kan af kommunalbestyrelsen og amtsrådet tillades i kommunale dag- og klubtilbud, døgninstitutioner og lignende institutioner for unge i 15–16 års alderen og opefter i særskilte lokaler, hvor ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning.«

[Tobaksrygning i institutioner for 15–16 årige og opefter]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Ændringsforslaget har baggrund i forslaget til § 2 b. Lovforslaget lægger op til, at tobaksrygning ikke er tilladt for børn og unge i kommunale dag- og klubtilbud, døgninstitutioner og lignende institutioner for børn og unge.

Det foreslås, at lovforslaget lempes, således at tobaksrygning fortsat ikke skal være tilladt på institutioner, der primært er for børn i 13–14 års alderen og nedefter, (dvs. fritidsklubber, junior-klubber og institutioner for førskolebørn), men

tilladt i institutioner for unge i 15–16 års alderen og opefter, som f.eks. ungdomsklubber. Det vil sige, at i disse institutioner kan tobaksrygning tillades for såvel det voksne personale som de unge, der opholder sig i institutionen.

Rygning skal imidlertid kun være tilladt i særskilte lokaler, hvor ingen andre ufrivilligt udsættes for passiv rygning. Det betyder som udgangspunkt, at der skal indrettes særlige lokaler til rygerne. I de tilfælde, hvor de unge bor og samtidig modtager undervisning på institutionen, bør rygning ikke være tilladt i undervisningslokaler og lignende, men alene i mere private rum. Og der skal fortsat være adgang til at færdes i et røgfrit miljø.

Lovforslaget indeholder i øvrigt ikke regler om forbud mod rygning udendørs, når det drejer sig om de kommunale dag- og klubtilbud, døgninstitutioner og lignende.

Alle de steder, hvor der er pligt til lokalt at fastsætte rygeregler til sikring af, at alle kan færdes i et røgfrit miljø, kan man bestemme sig for et totalt rygeforbud både inde og ude, hvis man ønsker det.

Lone Møller (S) nfm. Hanne Andersen (S) Holger Graversen (S) Anne-Marie Meldgaard (S)

Sandy Brinck (S) Anni Svanholt (SF) Yvonne Herløv Andersen (CD) fmd.

Inger Marie Bruun-Vierø (RV) Frank Aaen (EL) Jørgen Winther (V) Ester Larsen (V)

Preben Rudiengaard (V) Gyda Kongsted (V) Henriette Kjær (KF) Pia Christmas-Møller (KF)

Birthe Skaarup (DF) Tove Videbæk (KRF)

Frihed 2000 havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Socialdemokratiet (S)	64 *	Det Radikale Venstre (RV)	7
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	43 *	Enhedslisten (EL)	5
Det Konservative Folkeparti (KF)	16 **	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Socialistisk Folkeparti (SF)	13	Frihed 2000 (FRI)	4
Dansk Folkeparti (DF)	10	Valgt på Færøerne (FÆR)	1
Centrum-Demokraterne (CD)	8	Uden for Partierne (UP)	4

* Heraf 1 medlem valgt i Grønland

** Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag 1**Oversigt over bilag vedrørende L 45**

Bilagsnr.	Titel
1	Skoler og institutioner for børn gøres røgfri
2	Henvendelse fra Grethe Szymanski om passiv rygning på arbejdspladser
3	Henvendelse fra Trine Schmidt Nielsen, Højbjerg, vedrørende ændring af loven
4	Høringssvar og høringsresume
5	Køreplan for behandlingen af lovforslaget
6	Henvendelse fra Grøn Kultur Danmark vedrørende Teknologirådets handlingsplan
7	Spm. 1 om ministerkommentar til henvendelse fra Grøn Kultur Danmark vedrørende Teknologirådets handlingsplan, til sundhedsministeren
8	Henvendelse fra Landsforeningen Ungdomsringen vedrørende rygning i fritids- og ungdomsklubber
9	Spm. 2 om ministerkommentar til henvendelse fra Grethe Szymanski om passiv rygning på arbejdspladser, til sundhedsministeren
10	Spm. 3 om ministerkommentar til henvendelse fra Trine Schmidt Nielsen vedrørende ændring af loven, til sundhedsministeren
11	Spm. 4 om ministerkommentar til henvendelse fra Landsforeningen Ungdomsringen vedrørende rygning i fritids- og ungdomsklubber, til sundhedsministeren
12	Udkast til betænkning
13	Svar på spm. 2 om ministerkommentar til henvendelse fra Grethe Szymanski vedrørende passiv rygning på arbejdspladser, fra sundhedsministeren
14	Svar på spm. 3 om ministerkommentar til henvendelse fra Trine Schmidt Nielsen, Højbjerg, vedrørende ændring af loven, fra sundhedsministeren
15	Svar på spm. 1 om ministerkommentar til henvendelse fra Grøn Kultur Danmark vedrørende Teknologirådets handlingsplan, fra sundhedsministeren
16	Svar på spm. 4 om ministerkommentar til henvendelse fra Landsforeningen Ungdomsringen vedrørende rygning i fritids- og ungdomsklubber, fra sundhedsministeren
17	2. udkast til betænkning
18	Henvendelse fra Socialpædagogernes Landsforbund om rygeforbud på døgninstitutioner
19	Spm. 5 om ministerkommentar til henvendelse fra Socialpædagogernes Landsforbund vedrørende rygeforbud på døgninstitutioner, til sundhedsministeren
20	Svar på spm. 5 om ministerkommentar til henvendelse fra Socialpædagogernes Landsforbund vedrørende rygeforbud på døgninstitutioner, fra sundhedsministeren

Nogle af udvalgets spørgsmål til sundhedsministeren og dennes svar herpå samt en henvendelse til udvalget og sundhedsministerens kommentar hertil.

Spørgsmål 4 og 5 og sundhedsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra SF.

Henvendelsen fra Socialpædagogernes Landsforbund er optrykt efter ønske fra SF.

Spørgsmål nr. 4:

Ministeren bedes kommentere henvendelse af 15. november 2000 fra Landsforeningen Ungdomsringen vedrørende bemærkninger til røgfri miljøer, jf. L 45 – bilag 8.

Svar:

Jeg har bemærket mig, at Landsforeningen Ungdomsringen ikke er afvisende over for en konkret indsats med henblik på at reducere rygning blandt børn og unge, og at foreningen er enig i, at der bør sikres alle medlemmer i klubberne røgfri miljøer, så ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning.

Foreningen vender sig imidlertid imod et totalt forbud mod rygning i fritids- og ungdomsklubber med den begrundelse, at et forbud uvægerligt vil medvirke til et medlemsfrafald fra klubberne. Landsforeningen Ungdomsringen foreslår derfor, at der i loven skelnes mellem børn og unge, hvor grænsen tilsyneladende efter Ungdomsringens opfattelse går ved 10-12 års alderen.

Jeg har forståelse for Ungdomsringens bekymring for, at et forbud mod rygning kan afholde nogle unge fra at komme i klubberne.

Som jeg tilkendegav under 1. behandlingen af lovforslaget er jeg indstillet på at drøfte, om det er det rigtige snit, der er lagt for, hvor der skal være et forbud for børn og unge mod tobaksrygning, og hvor der alene skal fastsættes regler om røgfri miljøer.

På baggrund af de tilkendegivelser, der er fremkommet under Folketingets behandling af lovforslaget er jeg indstillet på justere afgrænsningen mellem børnenes miljøer og de unge i skoler og institutioner, således at den afspejler opdelingen på skolesiden, hvor der er foreslået

forbud mod tobaksrygning i folkeskolen m.v. og krav om rygepolitik på ungdomsuddannelserne.

Jeg vil derfor foreslå medfølgende ændringsforslag med bemærkninger. Det vil også imødekomme nogle af de betænkeligheder, som Ungdomsringen har over for forslaget med hensyn til forbud mod tobaksrygning i de ungdomsklubber, der retter sig mod unge.

Jeg er i øvrigt enig med Landsforeningen Ungdomsringen i, at der via lovgivningen skal sendes signaler omkring det sundhedsskadelige ved tobaksrygning, og at der skal sættes handling bag signalerne. Et forbud mod rygning skal da heller ikke stå alene. Det er en del af en samlet forstærket indsats mod rygning og udsættelse for passiv rygning.

I den forbindelse kan det nævnes, at Tobaksskaderådet sammen med Kræftens Bekæmpelse er gået i gang med at gennemføre første fase af en særlig informationsindsats, der skal sikre den fornødne opbakning blandt elever, skoleledere, lærere og forældre til rygeforbudet i grundskolen. Det vil være naturligt, at en lignende oplysningsindsats iværksættes i fritidsklubberne og ungdomsklubberne, og jeg vil foreslå, at Ungdomsringen inddrages i en sådan indsats.

Spørgsmål nr. 5:

Ministeren bedes kommentere henvendelse af 28. november 2000 fra Socialpædagogernes Landsforbund, jf. L 45 – bilag 18.

Svar:

Socialpædagogernes Landsforbund har i brev af 28. november 2000 fremsendt sine bemærkninger til lovforslaget om ændring af lov om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende.

Socialpædagogernes Landsforbund er enig i lovforslagets hovedsigte, nemlig at begrænse børn og unges rygning. Landsforbundet mener imidlertid, at døgninstitutioner og tilsvarende institutioner for de mest belastede børn og unge

bør undtages fra et rygeforbud, idet døgninstitutionerne er meget anderledes end de øvrige institutioner, som lovforslaget retter sig imod. Døgninstitutioner er rettet mod de mest belastede børn og unge, og derfor kan et rygeforbud på en døgninstitution komplicere disse børn og unges vanskelige situation yderligere.

Som det fremgår af min besvarelse af 28. november 2000 af spørgsmål nr. 4, som Sundhedsudvalget har stillet den 20. november 2000(L 45 – bilag 11) har jeg til Sundhedsudvalget fremsendt et ændringsforslag, som i vid udstrækning imødekommer de indvendinger mod lovforsla-

get, som Socialpædagogernes Landsforbund fremkommer med i sin henvendelse.

Ifølge ændringsforslaget skal tobaksrygning ikke være tilladt for børn i kommunale dag- og klubtilbud, døgninstitutioner og lignende institutioner for børn, hvor den største del af børnene er i 13 – 14 års alderen og nedefter. Derimod kan tobaksrygning af kommunalbestyrelsen og amtsrådet tillades i kommunale dag- og klubtilbud, døgninstitutioner og lignende institutioner for unge i 15 – 16 års alderen og opefter i særskilte lokaler, hvor ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning.

Socialpædagogernes Landsforbund

Dato 28. november 2000

Bemærkninger til lovforslag L 45 om forbud mod rygning på blandt andet døgninstitutioner m.v. for børn og unge.

Socialpædagogernes Landsforbund skal hermed knytte nogle kommentarer til lovforslag L 45 om forbud mod rygning på blandt andet døgninstitutioner for børn og unge.

Vi er overraskede over, at forbundet ikke har været med på listen over de organisationer, der skulle høres i forbindelse med fremsættelse af lovforslaget. Det er kritisabelt, at den faglige organisation, der organiserer medarbejderne på et af de vigtige områder, der er omfattet af loven, ikke høres, fordi man dermed mister en viden om døgninstitutionens særlige forhold, der er meget vigtig for behandlingen af lovforslaget.

Socialpædagogernes Landsforbund er helt enig i lovforslagets hovedsigte; at begrænse børns og unges rygning. Der er ingen tvivl om, at det er vigtigt at arbejde mod dette mål, og der er heller ingen tvivl om, at det især er vigtigt at arbejde for at begrænse de mest udsatte børn og unges rygning, fordi de er i risiko for at blive fremtidens storrygere med alle de sundhedsproblemer, det indebærer. Derfor arbejdes der også bevidst på døgninstitutionerne på at begrænse de unges rygning.

Men ikke desto mindre mener vi, at døgninstitutioner og tilsvarende institutioner for de mest udsatte børn og unge skal undtages fra denne lov. Døgninstitutionerne er meget anderledes end de øvrige institutioner, lovforslaget er rettet mod, de rummer særlige problemstillinger, som man må forstå og tage hensyn til i forbindelse med en diskussion om rygning og indsatsen for at begrænse den. Det er ikke sket i lovforslaget, der behandler alle institutionerne under et uden at udrede eller vurdere de særlige forhold, der gælder for de enkelte områder. Dermed bliver forslaget uhyre firkantet set ud fra døgninstitutionernes særlige situation og i forhold til de opgaver, de skal løse.

Døgninstitutioner er for det første rettet til en gruppe børn og unge, der er meget belastede, og som ved anbringelsen kommer med ofte akutte og meget krævende problemer, som institutionen skal arbejde med. Børnene og de unge er ofte i en mere eller mindre akut tilstand af krise efter meget belastende livssituationer – de kan være ude i misbrug eller kriminalitet, have været udsat for overgreb eller groft omsorgssvigt, og de er selvfølgelig også præget af bruddet i anbringelsessituationen og de konfrontationer, der kan have været i forbindelse med den. Børnene og de unge kan ofte være psykisk meget ude af balance med både alvorlig selvskadende eller meget konfliktpreget adfærd.

Det er indlysende, at et pludseligt rygeforbud vil komplicere denne situation yderligere. Mange af børnene ryger, når de kommer på institutionerne, og et forbud vil øge belastningen af børnene og konfliktniveauet i situationen. Der er intet, der taler for, at et forbud mod at ryge på døgninstitutionerne vil mindske børnenes rygning, men det er givet, at det vil skabe yderligere problemer i arbejdet med disse børn og unge. Det er heller ikke rygning, der er det vigtigste at arbejde med i forhold til disse børn og unge. Det er forhold som stofmisbrug, kriminalitet og selvskadende adfærd, og så må institutionerne koncentrere sig om det og ikke skabe unødige konflikter om mindre påtrængende problemer som rygning. Institutionerne må tage rygning op på det tidspunkt og i den form, der rent faktisk er muligt med disse børn og unge.

Hvis en institution får indskrevet en 13-årig pige, der efter års seksuelle overgreb er begyndt at prostituere sig og at eksperimentere med stof og i øvrigt er på vej ind i en livstruende anoreksi, eller hvis den modtager en 14-årig dreng, der i længere tid har levet på gaden og har påbegyndt en voldsom og voldspræget kriminalitet og som endelig er blevet motiveret til at blive anbragt – så kan man ikke starte med at skabe en permanent konflikt om den unges rygning. Så

Bilag til bet. o. lovf. vedr. røgfri miljøer i offentlige lokaler m.v.

må der være ro til at tage fat på de centrale og i yderste fald livstruende problemer, der er baggrund for placeringen på døgninstitutionen. Så må rygningen vente.

For det andet er døgninstitutioner børnene og de unges hjem, og kan være det i årevis. Dermed adskiller de sig fundamentalt fra f.eks. skoler, hvor børnene har en begrænset del af deres tid i en institution, der er et »offentligt rum«, adskilt fra deres private sfære. Døgninstitutionen er det sted barnet eller den unge lever hele sit liv – har sit privatliv, sin fritid, modtager sine besøg af venner og familie osv. Man kan ikke totalt fratage børnene og de unge mulighed for at have indflydelse på, om de i deres hjem vil foretage en i øvrigt lovlig handling. Eller om de vil acceptere, at deres gæster foretager den.

Døgninstitutioner har regler vedr. rygning og inddrager som nævnt rygning som et af de for-

hold, de skal arbejde med i forhold til børnene og de unge. Men man er nødt til at gøre det i en form og på et tidspunkt, hvor det er muligt i forhold til det overordnede pædagogiske og behandlingsmæssige mål. Gennemføres forbudet i den foreliggende form, vil man ikke få færre børn og unge til at ryge, men man vil komplicere et meget nødvendigt pædagogisk arbejde kraftigt. I værste fald så meget, at det bliver umuligt eller at barnet eller den unge forlader institutionen.

Socialpædagogernes Landsforbund skal derfor på det kraftigste henstille, at døgninstitutioner og lignende institutioner for børn og unge undtages fra loven. I stedet bør Sundhedsstyrelsen i samarbejde med de sociale myndigheder tage initiativer til at styrke det arbejde, institutionerne allerede i dag laver for at mindske børnene og de unges rygning.

Med venlig hilsen

KIRSTEN NISSEN
forbundsformand